

FARUK NAFİZ'İN AKIN VE ÖZYURT OYUNLARININ TÜRK TARİH TEZİNE KATKISI AÇISINDAN İNCELEMESİ

Gülay Yurt
Beder Üniversitesi-Arnautluk
gyurt@beder.edu.al

Özet

Cumhuriyet'in ilanı ile ideolojik bakımdan yeni bir tarih anlayışı ortaya çıkmıştır. Bu yeni tarih anlayışı ile Türk milletinin erdemleri, milli değerleri ve idealleri; tarih ve Türk destanları şeklinde anlatılmak istenmiştir. Atatürk, devrimleri geniş halk kitlelerine benimsetmek için, Faruk Nafiz'den tarih tezi ile ilgili piyes yazmasını istemiştir. Toplumun siyasi, sosyal ve kültürel yapısını çizen ve milli tarih bilincini geliştirmeyi hedefleyen konusunu tarihten alan Akın ve Özyurt piyesleri Atatürk'ün isteği üzerine yazılmış piyeslerdir. Ankara'da yeni kurulan sahnelerde Türk tarihi konulu oyunlar oynanmasını desteklemiştir. Bu çalışmada Faruk Nafiz'in bu iki tiyatro oyunu ile, tarih bilincini, tarih anlayışını nasıl ortaya koyduğu ve Türk milletinin erdemleri gösterilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Sözcükler : Faruk Nafiz, Akın, Özyurt, tiyatro, tarih, Türk tarih tezi.

THE STUDY ABOUT PLAYS OF FARUK NAFİZ AKIN AND ÖZYURT FROM WIEV OF CONTRIBUTION ON TURKISH HISTORY THESIS

Abstract

Ideologically, by declaration of the Republic has born a new understanding of history. This new conception of history with the virtues of the Turkish nation, national values and ideals; try to explain as history and Turkish epics. Atatürk, in order to adopt new revolution by massive community, want to write a play about the history thesis from Faruk Nazif. The plays as known "Akın" and "Özyurt" had written desire by Atatürk which the community's political, social and cultural structure and its aim took. Ankara had supported plays which themes are Turkish history in order to play new stage where built. In this study try to deal with these two plays, historical awareness, understanding of history and reveal how it will attempt to show the virtues of the Turkish nation by Faruk Nafiz.

Key Words : Faruk Nafiz, Akın, Özyurt, theatre, history, Turkish history thesis.

GİRİŞ

Tiyatro-Toplum-Tarih İlişkisi

Tarih boyunca her zaman ve her yerde genelde sanatın, özelde de edebiyatın gayesi konusunda çokça tartışılmış ve yazılmıştır. "Sanat sanat içindir" ve "sanat toplum içindir" şeklinde temelde iki görüş ağırlığını hissettirmiştir. (Sağlık, 2000). Kabul etmek gerekir ki edebi eserlerin bir fikir içermemesi mümkün değildir. Amaçsız yazar olmadığı gibi, gayesiz, fikirsiz eser de olamaz; ancak bir sanatkar amacını evrensel bir yapı içinde başarılı bir şekilde sunabilmişse dünya çapında, milli/manevi/kültürel değerlerle yoğurarak başarılı bir şekilde sunabilmişse ülke çapında uzun süre okunacak bir eser meydana getirmiş olur (Çıkla, 2005).

İnsanı en çok konu alan edebi eserlerden bir tanesi de tiyatrodur ve insanların tiyatrodan en önemli beklentileri, eserde insanların kendilerini görmeleri, inançlarının ve ideallerinin yansıtılmasıdır. O halde sanatın, insanı barındıran cemiyet için yapılması kaçınılmaz olmaktadır. Sanat için sanat yaptık diyen yazarlar bile, ister istemez eserlerinde bir taraftan insanı ve cemiyeti anlatmaktadır (Çıkla, 2005). İnsanların ve cemiyetlerin en önemli ortak yönlerinden biri de tarihtir. Tarihi konu edinen ve insanların tarihi algılamalarını etkilemeye çalışan

tiyatronun, başlangıcından bu yana en çok tarih bilgisinden yararlanıldığı görülmektedir. Belki bunun sebebi, geçmişteki olayların ciddi eylemleri içermesi, savaş ve mücadelelerle gelişmesi, tiyatronun aradığı hareket ve çatışma öğelerini içinde taşıması olabilir (Kaya, 2007; Nutku, 1998). Tarihi tiyatro olarak alanyazında ayrı bir inceleme konusu olan bu tiyatro türü konusunu geçmişten alır ama bugünü de yok saymaz (Şengül, 2009). Ortaylı (2001), edebiyatın gerçek düzeyinin tarihi romanla, tiyatronun gerçek düzeyinin de tarihi oyun türünün başarısıyla ölçüldüğünü söyler. Bir toplumda siyasal düşüncenin güçlü ve gelişmiş olmasının ölçüsü de tarihi oyun ve tarihi romandır.

Tarihsel oyunlarda izlenen politik tavırlar, oyunlarda sergilenen kişileri ele alırken uygulanan tarihsel yöntemler, devre hakim olan tarihî ve ideolojik görüşlerle yakından ilgilidir (Buttanrı, 2002). Yazarların, konu edindikleri devri kendi bakış açılarından değerlendirmeleri ne kadar olağan ise, eserin oluşturulduğu dönemin şartlarının eserleri etkilemesi o kadar olağandır. Yazarın elindeki malzeme, bu bakışa göre kimlik bulur ve dolayısıyla eserlerde öncelik tarihsel gerçeklik değil, estetik ve inandırıcılıktır (Kaya, 2007). Ortaylı (1976), içinde bulunan devrin tarih görüşüyle tiyatro arasında bir bağ olduğunu şu sözlerle ifade etmektedir: *“Tarihçiliğin devirden devire değişen fonksiyonu, metodu ve yöneldiği amaçlar, çağın tarihî tiyatro oyunlarında da aynen görülür. Bu nedendir ki, tarihî oyun, aslında derin bir kritiğin, düşünsel zenginliğin yansıdığı alan olmuştur. Tarihi tiyatro oyunları, kalitesinin yüksekliği ölçüsünde, yazıldıkları dildeki tiyatro edebiyatının örnekmini arttırmıştır.”* Tarihsel oyunların evrenselleşmeyle tarihselliği bir arada içermesi gerektiğini söyleyen Şener (1982, p. 188), tarihsel oyunlarımızı şöyle kümelemekte ve değerlendirmektedir: *“Tarihi yalnızca örsel ve işitsel olanakları ile çarpıcı malzeme olarak kullanan oyunlar, tarihte yaşamış kişilerin ününden yararlanarak örnek duyusu uyandıran oyunlar, tarihsel kişileri ruhsal sorunları açısından inceleyen oyunlar, tarihsel bir kişi veya olayı çağdaş bir bildiriye araç olarak kullanan oyunlar, tarihte olduğu söylenen tuhaf olaylardan üldürücü durumlar üreten oyunlar.”*

Tekeli (1998), tarih anlayışında zamanla ortaya çıkan değişimi şu şekilde anlatmaktadır: *“Tarihin tarihine baktığımızda önce bir yönetici sınıf kültürü olarak ele alındığını daha sonra ulusçuluk ideolojisinin temel araçlarından biri haline geldiğini ve sonunda bir bilim niteliğini kazandığını görüyoruz (...) Tarihin yönetici sınıf kültürünün bir parçası olmaktan çıkıp, bilim haline gelmesi onun yapısında önemli değişikliklerin ortaya çıkmasına neden oldu. Bu değişiklikleri şu ana niteliklerde toplayabiliriz. Tarihin ilgilendiği konular, siyasal ve dinsel olaylardan, toplumsal ve ekonomik olaylara kaymıştır. Tarihin yalnız ilgilendiği konular değil, bunları sunuş biçimi de değişmiştir. Olayları betimleyici bir anlatımdan olaylar açıklayıcı bir anlatıma geçmiştir. Bu dönüşüm ile tarihin olayları açıklamakta kullandığı nedenlerde de bir değişme gözlemlenmektedir. Artık tarihsel olguların yapıcısı olarak önderler ve onların istekleri değil, toplumsal ve ekonomik güçler görülmektedir. Tarihin olguları açıklamakta kullandığı nedenlerin niteliğindeki bu değişme tarihin geçmişi yarılama işlevini de önemli derecede kaybetmesine neden oldu. Bilimsel tarih geçmişi yarılama değil açıklamayı kendine uğraş edindi. Geçmiş açıklamaya çalışan bu tarih, geçmişi, buünü açıklamak için öğrenmek istemiyor. Tersine buünü anladığı ölçüde geçmişi açıklayabiliyor. Açıklama geçmiştenden buüne değil, buünden geçmişe uzanıyor”.*

Cumhuriyetin İlk Yıllarında Tiyatro Eserlerinde İdeolojik İşlev

Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran yöneticiler Türkiye’yi güçlü, bağımsız, batıdaki örnekleri gibi bir ulus-devlet haline getirmek için eğitimden, hukuka, dinden siyasete tüm kurumlara ilişkin reformlar gerçekleştirme çabasına girişmişlerdir. Çağdaşlaşma idealini benimseyen ilk dönem aydınlar da fikir ve sanat alanında ürettikleriyle sürece katkı sağlamaya çalışmıştır. Bu gönüllü çalışmanın yanında, yeni anlayışın yaygınlaştırılması amacıyla tüm kurumlardan yararlandığı gibi, sanat ve edebiyata ilişkin kalem oynatan aydınların da katkı yapmaları yönünde devletin müdahale ve telkinleri olmuştur (Dönmez, 2011). Bazen bizzat Atatürk’ün istediği ve takip ettiği oyunlar yazılmış, bazen de değişik yollarla teşvik edilen dönemin yazarları belli temalara yönlendirilmiştir. Çok ciddi bir değişime uğrayan yaşam tarzı *modernleşme* olarak adlandırılırken, bu değişimin tarihle bağlantı kurması gerektiğini düşünen Atatürk; tiyatroyu lüks eğlence türü olarak gören Osmanlı’nın aksine, toplumun geneline yaymak istediği yeni millet bilincini benimsetmek amacıyla etkin bir şekilde kullanmıştır. Bu dönemde devletin rejim adına edebiyata el atması bazı yazarlar tarafından desteklenmiş hatta destek vermeyenler vatana ihanetle suçlanmışlardır. Atatürk’ün dil, tarih, kültür ve sanat konularında ne kadar hassas olduğunu, bu konulara ne kadar önem verdiğini hem sözlerinden hem de öncülük ettiği, temelini attığı kurumlara verdiği değerden kolaylıkla anlayabiliriz (Özbalcı, 2000). Özellikle tiyatroya önem vermiş, sık sık piyes izlemeye gitmiştir. Sürekli edebiyatçılarla münasebetleri olmuş onlarla görüş alış-verişinde bulunmuştur.

Cumhuriyetin ilk yıllarını takiben tek parti hükümetinin de toplumda sosyal etkisini farketmediği tiyatrodan fayda sağlamak istemiştir. Hükümetin 1945 yılı Sanat Mükâfâtı çerçevesinde düzenlediği piyes yarışmasının şartlarında yazarların konu olarak mutlaka “devrim ilkelerine bağlı kalmaları” vurgulanmaktadır. Piyeslerde işlenecek değişimler ve değerler inkılâbın dünya görüşüne uygun bir tarzda belirtilecektir. Konuların, inkılâbın güttüğü gayeleri belirtecek şekilde seçilmesi ve işlenmesi istenmiştir (Çıkla, 2005).

Atatürk'ün Türk Tarih Tezinin Genel Çerçevesi

Atatürk'ün kişisel olarak çok yakından ilgilendiği bir konu olan tarih araştırmaları ve eğitimine ilişkin çalışmalar iki evreye ayrılarak incelenmelidir. Birinci evre, “Türk Tarih Tezi Öncesi Dönem” olarak adlandırdığımız ve ağırlıklı olarak imparatorluk döneminin otokratik ve teokratik içeriğinden arındırılarak, ulusal ve laik bir cumhuriyetçi paradigma ile buluşturulduğu 1923-1931 arası evredir. İkinci evre ise, 1931-1938 arası süreci kapsayan “Türk Tarih Tezi Dönemi” olarak adlandırdığımız, Cumhuriyet'in ulusal tarih tezinin oluşturulmaya başlandığı dönemdir (Aslan, 2012).

Türklerin Orta Asya'dan geldiği ve medeniyet kurucu bir millet olduğu fikrinden temelini alan Türk Tarih Tezi, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında Atatürk tarafından desteklenen tarih görüşüdür. (Soğukömeroğulları, 2011). Batı toplumunun Türk milletini küçük görmesine karşılık Atatürk'ün isteğiyle ortaya konulur. Bu tezin temelinde Türk milletinin derin tarihini incelemek, Türk ırkının beyaz ırdan olduğunu vurgulamak, Batı'nın barbar olduğunu söylemesine karşın Türk milletinin medeniyet kurucu bir millet olduğunu anlatmak ve Anadolu'daki Türk varlığının çok eski olduğunu belirtmek yer alır. Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında varlığını önemli ölçüde hissettiren Türk tarih tezi, dönemin edebiyat eserlerine de yansır. Bu meyanda birçok şiir, roman ve tiyatro eseri vücuda getirilir.

Osmanlı Devleti döneminde tarih mefhumu üzerinde yeterince durulmadığından başta aydınlara ve halka tarih şuuru verilemez. Ancak II. Meşrutiyet ve Balkan savaşlarından sonra Türk aydınları arasında milli bilinç başlar (Buttanrı, 2002). Osmanlı-Yunan savaşları sırasında Osmanlı matbuatında ve bu savaşı anlatan edebî eserlerde sıklıkla yer alan bu düşünce, 1908'den sonra yazılan tiyatrolarda görülmeye başlar (Şengül, 2009). Ziya Gökalp, Türk tarihçiliğinin alanını zaman ve mekan bakımından genişletmek amacıyla çalışmalar yapan yazarların başını çeker. (Fezyioğlu, 1986).

Hızla ilerleyen ve geri kalmış toplumları ezmekle yükselmeyi amaç edinen Batı toplumları karşısında Türk insanında eziklik ve kendine güvensizlik yaratır. Batı toplumları Türklerin Anadolu'ya yerleşmelerinden itibaren düşündükleri Şark Meselesini, 1815 Viyana Kongresiyle açıkça fiiliyata dökerler. Burada hedef sadece devlet değil, açıkça Türk varlığıdır (Soğukömeroğulları, 2011). Türk milleti ve vatanını hedef alan iftiraları şöyle sıralamak mümkündür:

1. Türklerin sarı ırdan oldukları, dolayısıyla Avrupalılara göre ikinci sınıf insan sayılmaları gerektiği,
2. Türklerin medenî kabiliyetten mahrum oldukları, dolayısıyla medeniyet düşmanı oldukları,
3. Türklerin yaşadıkları toprakların kendilerine ait olmadığı iddialarıdır. (Tosun, 2002)

Batı dünyası bu iftiralarla Türklerin önce Avrupa ve Balkanlardan, daha sonra da Türkiye'den atılmaları gerektiğini düşünmektedir. Bunlara karşılık tüm dünyaya Türklerin büyük bir millet olduğunu kanıtlamak amacıyla Atatürk, tarihin ciddi ve metodolojik bir biçimde araştırılmasını ister ve bu alandaki çalışmaları bizzat kendisi başlatır. Tosun (2002) Atatürk'ün ortaya koymuş olduğu çalışmaların temelde üç noktaya yöneldiği şöyle belirtmektedir.

“Birincisi, Türk ve Dünya tarihini eski, yanlış, ideolojik yaklaşımlardan kurtarmak. İkincisi, dünya medeniyetine Türk medeniyetinin yapmış olduğu katkıları ortaya çıkarmak. Üçüncüsü ise, Türk tarihini ilmî metotlarla modern, orijinal bir tarih haline getirmektir. Bu üç hususu ise Atatürk “tarih, hakikatleri tahrif eden bir sanat değil, belirten bir ilim olmalıdır.”

Atatürk'ün Türk tarih tezinde belirttiği hususlar ise şöyle sıralanabilir:

1. Türkler, brakisefal ve beyaz ırdandır. Beyaz ırkın anayurdu Orta Asya'dır.
2. Medeniyetin beşiği Türklerin anayurdu olan Orta Asya'dır.
3. Anayurtları olan Orta Asya'dan değişik sebeplerle göç eden Türkler böylece dünyaya medeniyeti yaymışlardır.

4. Anadolu'nun ilk yerli halkları da Türklerdir, dolayısıyla buranın ilk sahipleri Türklerdir.
5. Türklerin İslâm Medeniyetine katkıları araştırılmalıdır.
6. Osmanlı Devleti'nin kuruluşu ile ilgili iddialar araştırılmalı, gerçek ortaya çıkarılmalıdır (Tosun, 2002).

Türk Tarih Tezinin Benimsetilmesi İçin Yapılan Diğer Faaliyetler

Türk tarihinin yeniden araştırılmasını isteyen Atatürk, bir Türk Tarihi Tetkik Heyeti kurmuş ve zaman zaman bu heyete bazı direktifler de vermiştir. Bu direktifler doğrultusunda yapılan tarih çalışmaları sonucunda, 1931'de ağırlığını Türk tarihinin oluşturduğu dört ciltlik bir umumî tarih serisi ortaya çıkmıştır. Bu kitaplar aynı zamanda millî tarih tezimizi de ihtiva etmektedir. 1932'de Ankara'da ilk defa toplanan Türk Tarih Kongresi'nde, Türk tarih tezi millete mal edilmiştir. 1937'de toplanan II. Türk Tarih Kongresi'nde tarih tezimiz yabancı bilim adamlarının tetkiklerine de sunulmuştur. Genel toplantılarda yapılan açıklamalarda Türk tarih tezi, bir tarih gerçeği olarak kabul edilmiştir (Buttanrı, 2002).

Atatürk o yıllarda Türk milli bilincini anlatmak amacıyla özellikle, Avrupalı devlet adamlarıyla bir araya geldikleri toplantılarda ve sohbetlerde tarih ve dil alanında yaptığı çalışmalara değinmiştir (Çolak, 2005). Dönemin Macaristan Başbakanı Gyula Gömbös bu çalışmaları şu sözleriyle takdir etmiştir. *"Gazi Paşa, Türk milli bilincini her şekilde yükseltmeye çabıyor ve buna ilk olarak tarihsel araştırma ve tarih öğretimi reformlarıyla yetişmeyi istiyor. O'nun İrişimleriyle Türk tarih bilinleri buğün, Türklüğün insanlığa ait uyşarlığın İelişiminde olağanüstü önemli rolü olduğunu iddia ediyorlar. M.Ö. 10.000 hatta daha öncesine İeri İidiyorlar ve Türklüğün faaliyetinin uyşarlık açısından eski zamanlara temellendirildiğini ortaya koyuyorlar. Türkler Orta Asya'dan yayılarak ilk uyşarlıkları başlattıkları yerlere İittiler ve Asya'da Çin ve Hint, Küçük Asya'da Hitit, Mezopotamya'da Sümer ve Elam ve nihayet Mısır, Akdeniz ve Roma Uyşarlığı temellerini böyle attılar. Bu zihniyette yetiştiriyorlar ve öğretiliyorlar buğün Türkiye'de antik tarihi. Ortaçağ ve Yeniçağ tarihinde daha az köklü değişim. Fakat olayların belirlenmesinde, olayların yorumlanmasında oldukça büyük."* (Çolak, 2010).

Münir Hayri Egeli (1934) Atatürk'ün talebiyle Türkiye'yi ziyaret edecek olan İran Şahı Rıza Pehlevi şerefine ilk Türk operası olan Özsoy operasını bir ay gibi kısa sürede yazmıştır. Türk milletinin doğuşunu ve İran ve Türk milletlerinin kökü uzak tarihe dayanan kardeşliğini konu alan opera literatürde Türk tarih tezini destekleyen eserler içerisinde almaktadır (Güler, 2010).

Türk Tarih Tezinin Tiyatrolar Aracılığıyla Benimsetilme Gayretleri

Dünyanın en eski sanatlarından olan tiyatro, olayların sahnede canlandırılması ve pek çok insana aynı anda ulaşabilme özelliğinden dolayıdır ki, ülkelerdeki büyük siyasî değişikliklerin olduğu dönemlerde en çok kendisine başvuru sanatlarından olmuştur. Kültürün yayılması, düşünce ve fikirlerin paylaşılması, ideolojilerin, yeni rejimlerin benimsenmesi hususunda en etkili sanat, tiyatrodur. Cumhuriyetin ilk çeyreğinde kaleme alınan eserler, Atatürk'ün tarih anlayışının etkisinde yazılmış olup, bazı eserleri de yazarlarımıza Atatürk kendisi sipariş etmiştir. Atatürk'ün, Türk tarihinin başlangıcını Osmanlı'dan çok öncelere dayandıran tarih görüşü nedeniyle yazarlarımız konularını genellikle eski Türk tarihinden, kahramanlarını Mete, Attilâ gibi yine Osmanlı'dan, Selçuklu'dan önceki tarihî şahsiyetlerden seçmişlerdir (Buttanrı, 2002). Geçmişte nasıl babalarının yerine geçen oğulları gittikleri yerlerde şehir kurmuş, oralara medeniyet götürmüşse, bugün de onların çocukları bu topraklar üzerinde yeniden en güçlü medeniyeti kuracaklardır. Söz konusu oyunların bir kısmına göre Türkler, gittikleri her yere uygarlık götürmüşler, bir nevi "Uygarlık Tanrısı" görevi yapmışlardır (Şengül, 2009).

1930'dan sonra yazılan tiyatro eserleri, Cumhuriyet ideolojisinin tarih ve dil tezlerini yansıtır. Kahramanların isimleri Öztürkçe olan eserler de yazarlar, dil de zorlanmışlar, yenilikçilik adına yanlış kavramlar ve kelimeler kullanmışlar, imlâda birlik sağlanamadığı için tutarlı metinler ortaya koyamamışlardır. Bu eserlerde eski Türk töresinin bir gereği olarak kadın-erkek eşitliğine önem verilmesi de Türk Tarih Tezi'nin bir uzantısıdır. Atatürk'ü ve Türk kahramanlığını öne çıkaran bu eserlerde, İstanbul'un işbirlikçi, Osmanlı kalıntısı, yozlaşmış çevresi ile Anadolu'nun ülkücü, yurtsever insanları arasında güzel bir karşıtlık da yaratılmıştır (And, 1983).

Abdühak Hamit'ten şairliğini Türklüğün büyüklüğü ve Türk kahramanlarını anmak uğruna kullanmasını, Nazım Hikmet'e gayeli şiirler yazmalarını salık veren Atatürk, yazarlara oyun ismarlamış ve konular önermiştir. Daha sonra yazılan metinleri okuyarak bazen üzerinde değişiklik yapmış ve bu değişikliklerin gerçekleşmesini oyunu yeniden okuyarak denetlemiştir. Bu çalışmalara örnek olan eserler şöyle sıralanabilir: Faruk Nafiz'in, *Akın*

(1932), *Kahraman* (1933), *Özyurt* (1932), *Ateş* (1939), *Aka Gündüz'ün*, *Köy Muallimi* (1932), *Beyaz Kahraman* (1932), *Mavi Yıldırım* (1934), *Yaşar Nabi'nin*, *Mete* (1932), *Beş Devir* (1933), *Halit Fahri'nin*, *On Yılın Destanı* (1933), *İnkılâp Çocukları* (1933), *Behçet Kemal Çağlar'ın Çoban* (1933), *H.İlhan'ın*, *Gün Doğarken* (1933), *Münir Hayri Egeli'nin*, *Bayönder* (1934), *Yunus Nüzhet'in*, *Hedef* (1934), *Nüzhet Haşim Sinanoğlu'nun*, *Bir Zabit'in On Beş Günü* (1934), *Sakarya* (1934), *Hüsamettin Işın'ın*, *Atatürk'e İlk Kurban* (1935), *Nahit Sırrı Örik'in*, *Sönmeyen Ateş* (1938), *Peyami Safa'nın Gün Doğuyor* (1938) gibi.

Yaşar Nabi'nin (1932) kaleme aldığı *Mete* isimli eserinin konusu Büyük Hun İmparatoru *Mete'nin* vatan sevgisi olmuştur. Yazar eserini, "Türkler, Avrupa'da ordu kurmuş bir insan topluluğu mahiyetindedirler" gibi görüşlerin gerçek olmadığını göstermek ve Türklerin on beş asır önce Asya'nın göbeğinde muazzam devletler kuran ve insanlığın her türlü kabiliyetine sahip bir millet olduğuna işaret etmek için yazmıştır.

Behçet Kemal Çağlar (1933) *Çoban* adlı eseri Türk çocuğunun tarihini iyi bilmesinin gereğine inanarak tarih eğitimi üzerinde durmaktadır. Atatürk, "Türk kabiliyet ve kudretinin tarihteki başarıları meydana çıktıkça, bütün Türk çocukları kendileri için lâzım olan atılım kaynağını tarihte bulabileceklerdir. Türk çocukları bu tarihten bağımsızlık fikrini kazanacaklar, o büyük başarıları düşünecekler, harikalar yaratan adamları öğrenecekler, kendilerinin aynı kandan olduklarını düşünecekler ve bu kabiliyetle kimseye boyun eğmeyeceklerdir.

Budak (1934) *Attila'nın Düşünü* eserinde yazar, Avrupa karşısında Türklerin onurunu yükseltmek için konusunu *Attila'nın* hayatından almıştır. Çünkü *Attilâ* bütün Avrupa'yı dize getiren cihangir bir Türk hakanıdır. *Attilâ*, büyük ülkeler fetheden bir komutan ve son derecede duygulu, hassas bir insandır. Büyük devletler kuran Türkler, büyük medenî vasıflara da sahiptir.

Buraya kadar olan bölümde genel olarak tiyatro, özellikle de tarihi tiyatroların içindeki buldukları dönemin siyasi görüşüne uygun olarak nasıl bir yol çizdiğini anlamaya çalıştık. Cumhuriyet'in ilk yıllarına damgasını vuran Türk tarih tezi de bu dönemde özellikle tiyatrolarda ele alınan en önemli konulardan biri olmuştur. Bu çalışmanın amacı da *Faruk Nafiz'in* Atatürk'ün isteği üzerine yazdığı iki eserini (*Özyurt* ve *Akın*) incelemek ve Türk tarih tezine sunmaya çalıştığı katkısını ortaya çıkarmaktır. Daha önce yapılan araştırmalar, çalışmamıza rehber niteliğinde olduğu için alanyazın taramasından sonra eserlerin incelenmesine devam edilecektir.

ALANYAZIN TARAMASI

Soğukömeroğulları (2011) *Behçet Kemal Çağlar'ın* "Attila" isimli piyesini Türk tarih tezi bağlamında incelemiş ve eseri, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında, Türk milletini aşağılayan Batıya karşı tarihsel bir refleksin simgesi olarak yorumlamıştır. Atatürk döneminde konusunu tarihten alan, 11 tiyatro eseri üzerinde değerlendirme yapan *Buttanrı* (2002), eserlerde Türk tarih tezini destekleyen ve Türk milli bilinci oluşturmaya çalışan ortak temaların varlığından bahsetmektedir. *Dönmez* (2011), Yeni Cumhuriyetin, kendi ideolojisini halka yaymak ve benimsetmek için sanattan nasıl yararlandığını belirlemeyi amaçladığı çalışmasında, Cumhuriyet'in ilk döneminde, gazete, dergi gibi başka araçların ulaşamadığı taşrada sergilenmek üzere, sipariş veya yarışma yoluyla teşvik edilerek yazdırılan tiyatro eserlerinin halk üzerindeki olumlu, olumsuz etkilerini ele almıştır. *Çıkla* (2005), 1923-1950 yılları arasında edebiyatın ve sanatın, Cumhuriyet düşüncesinin kökleşmesi noktasında izlediği yol haritasını ve çabalarını *Yusuf Ziya Ortaç'ın* eserlerinden yola çıkarak incelemiştir.

FARUK NAFİZ ÇAMLİBEL'İN AKIN VE ÖZYURT OYUNLARININ İNCELEMESİ

Faruk Nafiz Çamlıbel; roman, fıkra ve inceleme alanında kaleme aldığı birçok eserinin yanında, daha çok şiirleriyle tanınan, *Beş Hececiler'in* güçlü şairidir. Aynı zamanda telif, tercüme ve adapte olmak üzere yirmiden fazla oyun da kaleme almıştır. Oyunlarında son dönemin sosyal, kültürel olayları ile birlikte Milli Mücadele yıllarına da değinmiştir. "Akın" ve "Özyurt" oyunlarında Atatürk'ün himayesinde kurulan Türk Tarih Kurumu'nun Türk tarih tezini konu edinmiştir. 1932 yılında Atatürk'ün emriyle yazılan *Akın* piyesi, *Faruk Nafiz Çamlıbel'in* ikinci manzum eseridir. Önce, Ankara Halkevi tarafından Atatürk'ün huzurunda temsil edilen oyun, büyük ilgi görmüş ve daha sonra İstanbul Şehir Tiyatroları, Devlet Tiyatroları, ve amatör tiyatrolar tarafından sahneye konulmuştur.

Her iki eserde de Türk tarihi binlerce yıl öncesine, Orta Asya'ya götürülür (Dinç, 2003). *Akın* oyunda Türklerin Orta Asya'dan göçleri, *Akın'ın* devamı olan *Özyurt* oyununda da göçten sonra Türklerin denize ulaşmaları ve oradaki yerli halkla olan münasebetleri ve gittikleri her yere götürdükleri medeniyeti konu etmektedir. Bunların temelinde, XIX. asrın ikinci yarısında başlayan Türkçülük akımının, Türk Ocaklarının ve Ziya Gökalp'in etkisi büyüktür. "Bu piyeslerin hikayeleri ne olursa olsun onların birleştikleri tek görüş Türk milletinin yüksek meziyetli oluşu, medeniyet götürmeleri ve Türk kanından gelen bu değerleri, hiçbir zaman insanlık zararına kullanmayışıdır.(...) Aslında Türk Tarih Kurumu'nun çalışmaları, müslümanlık, sarı ırk, ve barbarlık gibi örtülerin altında unutturulmak istenen Türklüğü, temiz ruhu, cesareti, insanlığı, güçlü mazisi, hali ve gerçek değerleriyle tanıtmaya, yaşatma amacını taşır (Akı, 1968).

Akın – Faruk Nafiz Çamlıbel (1932a)

Kişiler:

İstemi Han: Yaşlı Hakan

Suna : İstemi Han'ın kızı

Demir : Günbaşbuğu Doğan'ın oğlu

Bumin : Birinci Başbuğ'un oğlu

Bayan : İkinci Başbuğ'un oğlu

Ulcay ve Yıldız : Suna'nın nedimeleri

Konusunu İslâmiyet öncesi Türk tarihinden alan oyunda zaman, bir günü kapsamaktadır. Olay I. Göktürk Devletinde geçer, anlatma zamanı Cumhuriyetten sonra 1930'lu yıllardır. Mekan üç perde de ayındır, büyük ve işlemeli bir Hakan çadırının içidir. *Akın* piyesi, Tek Parti döneminin politikasını yansıtan, İslam öncesi dönemde Orta-Asya'daki içdenizin kuruması ve bunun sonucunda yeni yurt arayışlarını anlatan, hece ölçüsüyle manzum olarak yazılmış bir eserdir. Eserde iki ana tema vardır: Türk milletinin medeni oluşu ve yurt sevgisidir, yan tema olarak da aşk teması işlenmiştir.

Özet

Yıllarca süren kuraklığın sona ermesi için yaşlı hakan İstemi Han'ın töreler gereği kurban edilmesi gerekmektedir. Daha önceki iki Hakan gibi İstemihan'da kurban edilecektir. Üç genç Bumin, Bayan ve Demir bunu engellemek isterler. Çünkü İstemi Han'ın kızı babasının ölümüne çok üzülecektir, bu gençlerin üçü de Suna'ya aşiktir. Suna'ya, Demir kendi yapmış olduğu çiniyi, Bumin kendi yaptığı heykeli, Bayan kendi yaptığı minyatürü hediye ederler. İstemi Han, kızının elindeki hediyelerden yeşil renkli çiniyi beğenir. Çünkü kuraklık nedeniyle, yeşile hasret kalınmıştır. Hakan kızına töreler gereği bu kuraklıktan dolayı, başbuğların kendisini kurban etmek için geldiklerini söyler. Başbuğlar gelip Hakan'a, Tanrı'nın kendisini değil, Türk ülkesinin en güzel kızı olan Hakan'ın kızını kurban istediğini söylerler. Demir, bütün bu olup bitenlerin gerçeğini Başbakıcı'yı tehdit ederek öğrenir. Başbakıcı'yı üç başbuğ, kurbanın Hakan'ın yerine kızı Suna'nın olmasını istemişlerdir. Çünkü Hakan kurban edildikten sonra, yerine bu üç kişiden biri geçecektir ve kurban olma sırası onlara da gelmesin diye böyle bir töre değişikliği yapmak istemişlerdir. Suna ölürse, Hakan'da üzüntüsünden ölüp, hem tahta geçecekler hem de töre değiştiği için kurban olmayacaklardır. Üç başbuğ halk tarafından öldürülür. Bayan; Batıbeyi, Bumin; Doğubeyi, Demir'de Günbaşbuğu olur ve akın etmeleri söylenir. Hakan ise kendisinin ihtiyarlarla beraber anayurtta kalacağını söyler. Suna' da akın edecektir, kiminle akın edeceğini belirlemek için Suna üç ok atacaktır, kim en erken attığı oku getirirse onunla akın edecektir. Birinci oku Bumin için atar, ikinci oku Bayan için atar, ancak Demir için atacağı oku önce bulamaz daha sonra bulunca diğerlerinin daha erken getireceğinden endişe ederken, babası oku alır ve kendisi atar. Üçüncü ok, Başbakıcı'ya isabet ederek onu öldürmüştür. Demir kendisi için atılan oku hemen bulur ve oku diğerlerinden önce getirir. Böylece Suna Demir'le akın etmek için uğurlanır. İstemi Han, Bayan ve Bumin' inde Suna'nın yardımcıları olan Ulcay ve Yıldız'la evleneceğini ima eder ve akın başlar.

Akın piyesi bir prologla başlar, prolog bölümünde Türklerin anayurdu olarak Orta Asya gösterilir. Bu bölümde bir talebe tarafından Türk medeniyeti, Türk tarihi, konularından bahseden prologun sunuşunu yapar.

Talebe – İşte şu Orta Asya... Türklerin anayurdu

Türk ilk medeniyetini Altay-Ural'da kurdu (s.8)

Türk'ün yurdunu, vatanını; babasından, ailesinden, çocuklarından herşeyden daha çok sevdiği işlenmiştir. Ülkede ki kuraklığı sona erdirmek için hakanlar kurban edilir. Fakat bu da kuraklığı sona erdirmez. Bunun aslında siyasi bir oyun olduğu anlaşılmıştır. Kuraklığın sonunda göçler ve akınlar başlar (Akı, 1968).

İstemi Han – Kalmadı anayurtta bir tek yeşil yerimiz

Toprak suyu, susuzluk bizleri kemirmede

Anayurdun seside bu sularla alçaldı (s.20)

Eserin ana teması vatan sevgisidir. Halk, yıllardır devam eden kuraklığa rağmen vatanlarını terk etmemelerini, vatanlarını çok sevmelerine ve vatanlarına olan bağlılıklarını göstermektedir.

O kadar bağlıyız ki yurda gönül bağıyla,

Öyle yoğrulmuşuz ki biz ona toprağıyla,

Varsın bütün ülkemiz susuzluktan ağarsın,

Yurdunda bir dikili ağaç kalmadığı gün

Yerinde durduğunu görürler gene Türkün...

Ayırmaya çalışmak ikisini boş emek:

Türk demek yurt demektir, yurt demek de Türk demek! (s.25)

Türk'ün erdemli oluşu, barıştan yana ve medeni oluşu ancak son çare olarak savaşa başvurulması gerektiğini

İstemi Han akına gönderdiği üç başbuğdan ister :

Karşı çıkanlara siz sevgi atın, nur atın,

Anlamayan olursa ok ucuyla anlatın (s.57)

Eserde aşk teması da Bumin'in ağzından, Suna'ya olan hislerini şu şekilde ifade edilir.

Ben kendimden geçerken gülün güzelliğiyle

Gül beni sevmiyordu diye düşünmedim bile!..

Karşılığı beklenen sevgiye sevgi denmez,

Sevdalılar yalvarır, afakat bir şey dilenmez (s.17)

Türk' ün gittiği her yeri vatan kabul ettiği, gidilen her yerin vatan olduğu vurgulanmaktadır.

Gidin rüzgârlı dağlar yeşil ovalar bulun

O ellerde bizimdir nasıl bu yurt bizimse

Bastığımız toprağa ayak basamaz hiç kimse (s.57)

Gençler yeni yurtlar aramak için akınlara giderken, eski yurdu korumak yaşlılara düşer.

İstemi Han – Genç yiğitler ararken taraf taraf diyarlar

Kalsın son bakış gibi yurdunda ihtiyarlar (s.58)

Vatan için hem kendi canını hem de kızı Suna'nın canını hiç düşünmeden verebilecek bir hakan. Ulusçuluk fikri ile bağdaşmaktadır.

İstemi Han – Toprağı yeşertmeye lazımsa benim kanım

Hiç tasa çekme, çoktan ben yurduma kurbanım (s.27)

İstemi Han – Tanrının emrinedir kızım Suna şimdiden

Yurda hayırlı olsun yavrum da olsa da giden (s.31)

Suna – Öyleyse yurdumuzda ölelim düşünmeden (s.25)

Özyurt – Faruk Nafiz Çamlıbel (1932b)

Çamlıbel'in yine 1932'de yazdığı diğer bir piyesi de üç perdelik manzum bir piyes olan Özyurt piyesidir. Birinci perdeden önce beş fasıl vardır. Burada Akıncının Türküsü, Yola Çıkan Akıncının Türküsü, Fırtınada Akıncıların Türküsü, Yangında Akıncıların Türküsü, Denize Var Akıncıların Türküsü gibi beş ayrı akıncı türküsü yer almaktadır.

Akıncıların Türküsü: Yine bağı yanık mı Türklerin anayurdu

Sen bir bulut olsaydın yağsaydın ne olurdu? (s.3)

Oyunda olaylar yedi mekanda geçer. Birinci ve ikinci levha bir yaylada, üçüncü levha bir yolda, dördüncü levha deniz kenarında geçer. İlk perde eski bir Hakan çadırında, ikinci perde ise bol ağaçlık bir alanda, üçüncü perde bir Türk sarayında geçmektedir. Zaman; İstemi Han'ın hakan olduğu yıllardır.

Kişiler

Demir Han : Orta Asya'dan göç eden atlıların başındaki yönetici

Suna : Demir Han'ın karısı

Işık ve Akın : Demir Han ve Suna'nın çocukları

Söğüt ve Yalçın : Yerli reisin çocukları

Ozan ve Bilgiç : İstemi Han'ın Baş Ozan'ı ve Baş Bilgiç'i

Özet

Konu olarak, Türklerin Orta Asya'dan göç edişleri ve bundan sonra gittikleri her yeri kendi yurtları bilip gittikleri her yere medeniyet götürmeleridir. Bu tema Türklerle yerli halk arasında ki çatışmadan anlaşılmalıdır (Kaygana, 2002). Türkler'in asıl yurdunun Orta Asya olmasına karşın artık özyurtlarının Anadolu olduğu işlenmiştir. Türk halkı baş gösteren kuraklıktan dolayı Orta Asya'dan Batıya doğru göç etmek zorunda kalmışlardır. Göç edenlerin başında, İstemi Han'ın oğlu Demir Han vardır. Karısı Suna ve çocukları Işık ve Akın ile birlikte yirmi yıl içerisinde farklı yerlerde konaklamışlardır. Yerli halk oldukça yabani ve medeniyetten uzaktır. Yerlilerin reislerinin çocuklarıyla da Demirhan ilgilenmektedir. Birinin adını Söğüt diğeri adını da Yalçın koymuştur. Bilgiç ve Ozan İstemihan'ın yanından gelmektedirler ve Demir Han ile görüşmek isterler. Kendilerini nasıl buldukları sorusuna, yirmi yıl boyunca geçtikleri yerlerde kurdukları şehirler ve diktikleri abidelerin sayesinde kolayca bulduklarını söylerler. Demirhan yerli halkın yabani, halkının yoksul ve anayurttan ayrı oluşuna çok üzüldüğünü söylemesi üzerine, Demir Han'a yeni bir şehir kurma fikri sunulur. Bu sıralarda Ozan ile Işık arasında bir yakınlaşma olur. Yeni kurulan şehrin açılışı Ozan ve Işık'ın düğünü ile olacaktır. Söğüt, Akın'ı severken, kardeşi Yalçın da Işık'ı sevmektedir. Yalçın, Işık'ı başkasının sevmesini kabullenemez ve Ozan'ın üzerine büyük bir kayayı yuvarlar ve Ozan'ı yaralar. Bilgiç Yalçın'ın affını ister, Ozan'da kendi canına kasteden eğer bir Türk ise kana kan istediğini eğer Türk değilse bağışlanmasını ister. Son perdede Akın ile Söğüt'ün, Işık ile Ozan'ın düğünü için hazırlık yapılır. Eser âşıkların birbirlerine kavuşmalarıyla biterken Yalçın da affedilir. Türkler artık yeni yurtlarındanlardır ve orada tanıştıkları yerli halkla beraber yeni ve mutlu bir hayatı yaşamaya başlarlar. Tanrı'nın Türk' e vereceği en büyük ceza onu yurdundan ayrı bırakmaktır.

Demirhan – Benzemez başka derde yurttan ayrılma derdi

Yirmisinden yukarı kırk bin akıncı attı

Bir daha yurtlarına dönmeyecek hayatta (s.28).

Anayurt su için bırakılmıştır. Kuraklıktan ve susuzluktan yurt bırakılmış ve yeni yurtlar aranmaya başlanmıştır.

Akıncıların Türküsü – Biz anayurdumuzu senin için (deniz) bıraktık (s.11).

Ancak ne var ki susuz bile olsa anayurt özlemle anılmaktadır.

Demirhan- Özlüyorum yanarak susuz çorak yurdumu

Baharsız gönüllerle yaşamaktansa bence

Baharsız yurttan ölmek daha az bir işkence (s.35)

Türkler öz yurt saydıkları Anadolu'ya yerleşmişlerdir. Yerli halk, Türk medeniyetinden geri oluşları şu ifadelerle anlatılmaktadır.

Akın – Düşünüşte duyuştan yurdu sevişte geri

Ne yapsın bu ellere akın eden Türk eri (s.17)

Türkler medeni bir millettir, ve gittikleri yerlere de yuva kurmanın ne olduğunu, medeniyeti öğretirler.

Bilgiç – Yücelsin dıştan içten Özyurdumuz her sene

Alıştılar yuvaya sevgiye yerlilerde

Görüyoruz bir altın kap içinde bu yurdu (s.80)

Türkler gittikleri her yerde iz bırakmış, abideler dikmişlerdir. Bilgiç ve Ozan' da bu izler sayesinde onları rahatça bulmuşlardır.

Yol boyunca kurduğun, bıraktığın her şehir,

Konak konak, elinle yanmış bir meşaledir

Seni ben bu koyduğum işaretlerle buldum (s.28)

Arkamızdan soranlar bizi bulsunlar diye

Geçtiğimiz yollara biz iz ettik hediye:

Baş kaldıran ülkeler mezar taşıyla doldu,

Baş eğen ellere ve âbideler süs oldu (s.31)

Eserde medeniyetin yanında sevgi, aşk ve Tanrı inancı da işlenmiştir. Yerli halk, sevmeyi ve Tanrı inancını da Türklerden öğrenmişlerdir.

Yarattığı Asyada Tanrıyı biz yaşattık,

Tanrının varlığını Asya bizden anladı...

Yoksa nerden duyulacaktı Tanrı'nın adı? (s.31)

Alıştılar yuvaya, sevgiye yerliler de;

O düşen kaya belki son kayadır bu yerde

Sakla Demir Han, yarın kanlar içen bu kaya

Yakışır yerlilerin son heykeli olmaya (s.80)

Özyurt'un başında yer alan Prologda sahneye gelen Talebe, Anayurt ve göçler hakkında tarihi bilgileri şiir diliyle anlatır. Vaka bir tarih dilimine oturtulmaya çalışıldıktan sonra:

Yeryüzünde üç gök var, bunun ikisi bizde diyerek, "Kızılelma" ülküsünü hatırlatır. Türklük, İslam, Osmanlı coğrafyasında değil, anayurtta aranır. Çamlıbel'in gayesi, geçmişle günümüz arasında bağlantı kurmaktır.

Yeryüzünde üç gök var, bunun ikisi bizde.

Biri güneşlerini yakarken devrimizde,

Biri karanlığını şimşekliyor mazinin:

Bu iki gök, ufuksuz gözleridir Gazi'nin!

Bu gözler bir ufukta dinlenmedi bir nöbet,

İlk ve son merhalesi onun ezelle ebet.

Açıldı bu gözlerin aydınlığında sırlar,

Önümüzde asırlar, arkanızda asırlar... (s.47)

Türkler Orta Asya'dan dağılarak, gittikleri her yere medeniyeti götürmüşlerdir ve böylece Asya'da, Anadolu'da, Mezopotamya'da, Akdeniz'de bu medeniyetlerin esaslarını kurmuşlardır.

Bu düşüncelerin ele alındığı Özyurt, vak'a ve muhteva olarak Akın'ın finalinde İstemi Han'ın:

Kalbinizde kan olsun bu halkın sevgileri

İleri yavrum Suna, oğlum Demir ileri!

emriyle göçe başlayan Türkler dünyanın dört bir yanına yayılmışlardır. Yirmi yıl süren göç sonucu, Özyurt dedikleri yere ulaşmışlar ve ulaştıkları bu yerlere medeniyet götürmüşlerdir.

YÖNTEM

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme tekniğine dayalı olarak yapılmıştır. Tarihsel araştırmalarda sıklıkla kullanılan bir yöntem olan doküman incelemesi ile elde edilen bulguların içerik analizleri yapılarak, betimlenip yorumlanmışlardır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Tarih bilincini oluşturabilecek kaynaklar arasında 'sanat' ve 'edebiyat'ı sayabiliriz (Şener, 1993). Bu dönemde yazılan ve Türk destanlarından değişik motifler taşıyan oyunlar, Türk kimliğinin üstünlüğünü, Türk milletinin tarih boyunca kurduğu değişik medeniyetlerden hareketle anlatırlar. Türk kahramanlar ile Atatürk'ü birleştirme gayreti sezilir. Bu oyunlar eski Türk kahramanlarının yaşayışlarını masal havası içerisinde vererek; sevgi, saygı, birlik, bağlılık, yurt sevgisi, gibi unsurları anlatarak Türklük bilincini kuvvetlendirmek isterler. Atatürk'ün Türk tarih tezi; Biz Türkler Orta Asya çocuklarıyız. Kuraklık nedeniyle anayurdu terk eden ve medeni bir ulus olan Türkler, gittikleri her yere medeniyet götürmüşler ve batının en son noktası olan Anadolu'ya gelip, orayı kendilerine yurt edinmişlerdir. Anadolu medeniyetinin sahibi Türklerdir. Anadolu yüzlerce yıl yağrula yağrula Türk'ün özyurdu olmuştur (Buttanrı, 2002).

Bundan binlerce yıl önce insanlık ağaç ve kaya kovuklarında yaşarken, Türkler göçebelikten yerleşik medeniyete geçmiş, heykel, çini, halı, musıkı gibi ince sanatlarda ilerlemiş, insanlığa sevgiyi, adaleti öğreten yüksek kültüre sahip bir millet olmuştur.

Türklerin Orta Asya'dan geldiği ve medeniyet kurucu bir millet olduğu Atatürk tarafından desteklenen tarih görüşü Batı toplumunun Türk milletini küçük görmesine karşılık Atatürk'ün isteğiyle ortaya konulur. Bu tezin temelinde Türk milletinin derin tarihini incelemek, Türk ırkının beyaz ırktan olduğunu vurgulamak, Batı'nın barbar olduğunu söylemesine karşın Türk milletinin medeniyet kurucu bir millet olduğunu anlatmak ve Anadolu'daki Türk varlığının çok eski olduğunu belirtmek yer alır. Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında varlığını önemli ölçüde hissettiren Türk tarih tezi, dönemin edebiyat eserlerine de bu şekilde yansır.

Özyurt ve Akın piyeslerinde Türkler'in yenilmemişleri, af dileyenleri affetmeleri ve kuvvet, merhamet, adalet gibi erdemlere sahip olmaları ile Türk'ün yüceltilmesi söz konusudur.

KAYNAKÇA

- Akı, N. (1968). *Çağdaş Türk Tiyatrosuna Toplu Bir Bakış (1923-1967)*. Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- And, M. (1983). *Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Aslan, E. (2012). Atatürk Döneminde Tarih Eğitimi-I: "Türk Tarih Tezi" Öncesi Dönem (1923-1931). *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 331-346.
- Buttanrı, M. (2002). Atatürk'ün Tarih Tezinin Devrindeki Tarihi Tiyatro Eserlerine Yansıması. *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 25-62.
- Çamlıbel, F. N. (1932a). Akın. İstanbul: Devlet Matbaası.
- Çamlıbel, F. N. (1932b). Özyurt. İstanbul: Devlet Matbaası.
- Çıkla, S. (2005). *Cumhuriyet Düşüncesinin Kökleşmesinde Yusuf Ziya Ortaç'ın Yapıtlarının Yeri ve Önemi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun. (162693)
- Çolak, M. (2005). *Türk-Macar İlişkileri ve Macaristan'ın Türk İnkılabına Bakışı (1919-1938)*. Paper presented at the Beşinci Uluslararası Atatürk Kongresi, Ankara.
- Çolak, M. (2010). Atatürk, Macarlar ve Türk Tarih Tezi. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Bahar(27), 371-402.
- Dinç, A. (2003). Faruk Nafiz Çamlıbel'in Oyunlarında Türk Tarihi Tezi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 10(22), 139-145.
- Dönmez, H. İ. (2011). Erken Cumhuriyet Dönemi Tiyatro Yapıtlarında İdeolojik İşlev. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 1-18.
- Feyzioğlu, T. (1986). *Atatürk ve Fikir Hayatı*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Yayınları.
- Güler, G. (2010). *Cemal Reşit Rey'in Çağdaş Türk Müziğine Katkıları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Kaya, R. (2007). Tarihin Hayat Bulma Alanı: Tiyatro. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(14), 119-127.
- Nutku, Ö. (1998). *Dram sanatı: tiyatroya giriş*: Kabalıcı Yayınevi.
- Ortaylı, İ. (1976). Tiyatroda Tarihi Oyunlar Üzerine Siyasal Bir Analiz Denemesi. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*(7), 217-233.
- Ortaylı, İ. (2001). *"Tiyatroda Tarihi Oyunlar Üzerine" Gelenekten Geleceğe* (II ed.). İstanbul: Ufuk Kitabevi.
- Özbalcı, M. (2000). *Atatürk ve Milli Kültür*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sağlık, Ş. (2000). Romanın Popüler ve Estetik Boyutları. *Türk Yurdu*, 20(153-154), 23-30.
- Şener, S. (1982). Türk Tiyatrosunda Tarihsel Oyunlar. *Türk Dili*, 34(363), 186-194.
- Şengül, A. (2009). Türk Tiyatrosunda Tarih. *Turkish Studies*, 4(1), 1931-1987.

Soğukömeroğulları, M. (2011). Tiyatro ile Tarihten Milliyetçilięe: Türkiye'de Attila. *Turkish Studies*, 6(3), 1509-1533.

Tekeli, İ. (1998). *Tarih Yazımı Üzerine Düşünmek*. Ankara: Dost Kitabevi.

Tosun, R. (2002). Atatürk'ün Türk Tarih Tezi. Retrieved 09 Nisan, 2014, from <http://www.ataturkinkilaplari.com/am/63/ataturkun-turk-tarih-tezi.html>